

2.5 Activeren door omgevingszorg

Vaak komen mensen met dementie tegen het einde van hun leven voortdurend op bed te liggen. Niemand kan eigenlijk zeggen wie dat heeft beslist en waarom. Dit weken, maanden soms jaren op bed in de eigen kamer liggen is funest voor lichaam en geest.

Deze langdurige ligpositie wordt nog versterkt door de permanent horizontale houding waardoor de strekspieren die normaliter tegen de zwaartekracht werken, niet meer nodig zijn en gaan verkorten. Zo komen de ernstige contracturen tot stand. Probeer je eens voor te stellen hoe ongemakkelijk dit liggen op den duur wordt en hoe pijnlijk het verzorgen!

En wat gebeurt er dan met het brein? Dat gaat hard achteruit omdat er geen zinvolle prikkels meer zijn. Sommige mensen worden zelfs doof en blind omdat er niets meer te horen en te zien is. Deze toestand kan maanden, tot meer dan een jaar duren.

Uiteindelijk komen de primitieve kinderreflexen weer terug zoals de Babinskyreflex en de zuigreflex. Sommigen gaan daadwerkelijk op hun duim zuigen. Deze zuigreflex verschijnt vaak als de dementerende niet meer kan slikken. Door deze zuigreflex kan de patiënt niet meer normaal eten en drinken. Een pasgeboren baby heeft ook een zuigreflex. Deze is bedoeld om de borst of de fles in één keer leeg te drinken. Het kindje ademt en slikt tegelijkertijd en is daardoor óók niet in staat om een lepeltje appelmoes of drinken uit een tuitbeker tot zich te nemen. Er zal trouwens ook geen moeder zijn die dit vlak na de geboorte al gaat proberen. Het kind zou dit direct uitproesten. En de mens met dementie in de laatste fase doet dat ook!

Helaas wordt het niet meer normaal eten en drinken opgevat als teken van de patiënt dat hij dit zelf niet meer wil. De redenering van de verzorgers is dan als volgt: hij voelt dat hij gaat sterven en om dat te bespoedigen gaat hij eten en drinken weigeren. Dit zou een verstandige redenering kunnen zijn wanneer de patiënt nog beschikte over een soort denkvermogen. Echter, van zijn brein is in die fase alleen nog laag 1 over. Hij/zij kan niet meer normaal denken en hij/zij kan helaas ook niets meer uiten of vertellen.

Door hem niet meer te laten eten en drinken moet de patiënt aan verhogering en van dorst sterven. Wat hij/zij wél kan, is drinken uit een fles met een lange, stevige speen. De ervaring leert dat bij het geven van de fles, de patiënt deze vaak in één keer uitdrinkt. In de literatuur zijn er geen artikelen die hierover gaan maar men heeft het wel over het verschijnen van de zuigreflex in het laatste stadium. .

Het geven van de fles aan iemand met terminale dementie is wel te zien in schrijfsels en filmpjes van verzorgers die dit zelf hebben waargenomen. Zoek met Google Scholar op Alzheimer and Babybottle. De smaak zoetzuur is theoretisch de beste en de inhoud moet niet te dun zijn in verband met verslikken. Yoghurt en vanillevla, aangengelgd met melk en dat drinken met een papspeen.

In een filmpje is te zien dat de zoon van een moeder met dementie de speen in honing doopt en dat hij de lippen van zijn moeder ook met honing insmeert. Zij gaat dat likken en hij heeft de gelegenheid om de speen in haar mond te krijgen. Een prachtig en aandoenlijk stukje mantelzorg!

Vreeling FW, Houx PJ, Jolles J, Verhey FR. Primitive reflexes in Alzheimer's disease and vascular dementia. *J.Geriatr Psychiatry Neurol.* 1995; 8 (2): 111-117

You Tube. Advanced Dementia and Controversal Feeding from a Calf Teat. 2014 .

<https://www.youtube.com/watch?v=xHeRaXdN2wk>

Wyche S. How the five senses change with age. Intelligent Health content. 2011; 08

Richtlijnen Palliatieve Zorg voor Huisartsen. www.agora.nl

Contactpersoon:

Anneke van der Plaats, sociaal geriater Ouderenadvies / Het Breincollectief